

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Idiomer og improviseret musik

Om erkendelse og praktisk håndtering af forskellig slags improviseret musik, i anledning af ny studieordning efterår 2014. Med en indledende historie om grafisk kommunikation. Til UA-fejring 21.oktober 2013 på Musikterapi, Aalborg Universitet

Bergsgtrøm-Nielsen, Carl

Publication date:
2013

Document Version
Accepteret manuscript, peer-review version

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Bergsgtrøm-Nielsen, C. (2013). Idiomer og improviseret musik: Om erkendelse og praktisk håndtering af forskellig slags improviseret musik, i anledning af ny studieordning efterår 2014. Med en indledende historie om grafisk kommunikation. Til UA-fejring 21.oktober 2013 på Musikterapi, Aalborg Universitet.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- ? Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- ? You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- ? You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

IDIOMER OG IMPROVISERET MUSIK.

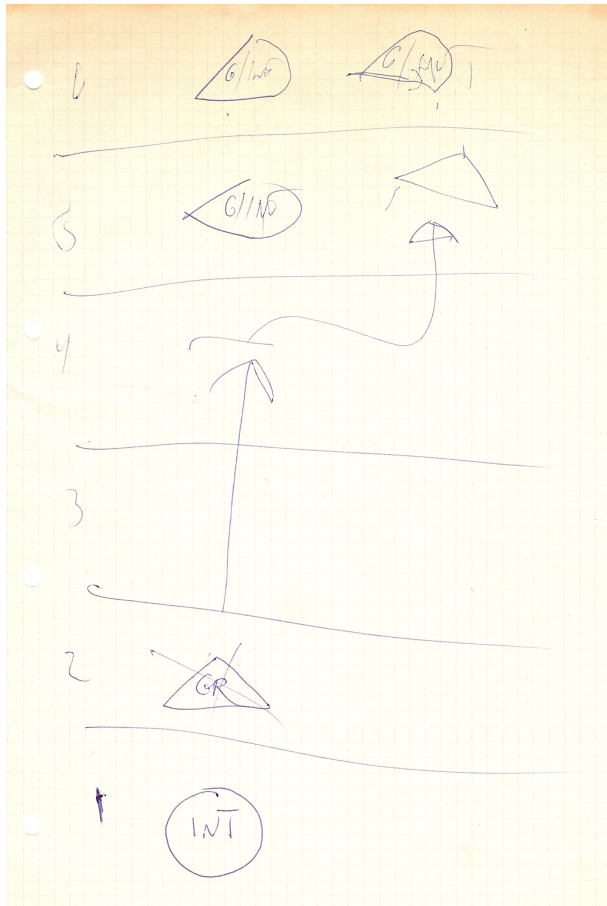
Om erkendelse og praktisk håndtering af forskellig slags improviseret musik, i anledning af ny studieordning efterår 2014.

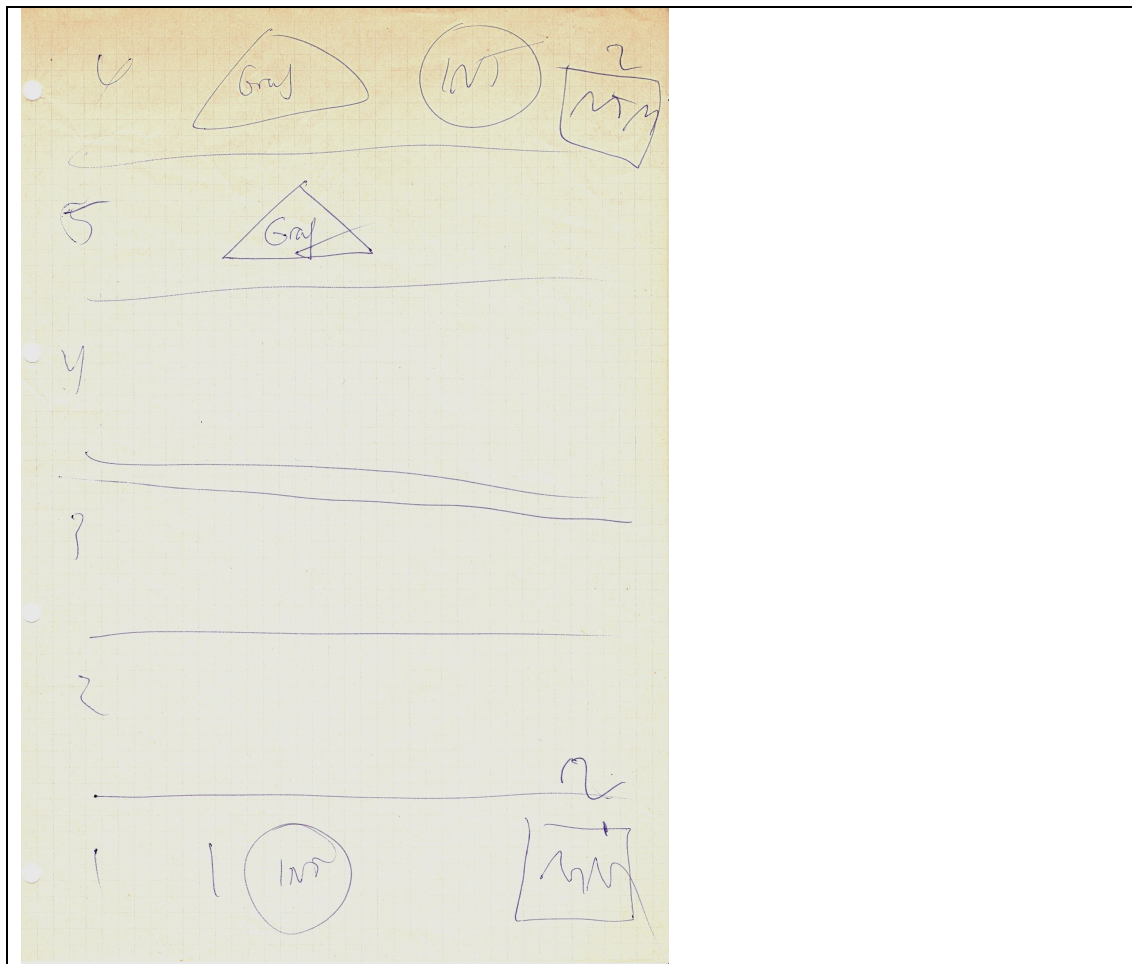
Med en indledende historie om grafisk kommunikation.
Til UA-fejring 21.oktober 2013 på Musikterapi, Aalborg Universitet.

Af Carl Bergstrøm-Nielsen

En historie om grafisk kommunikation

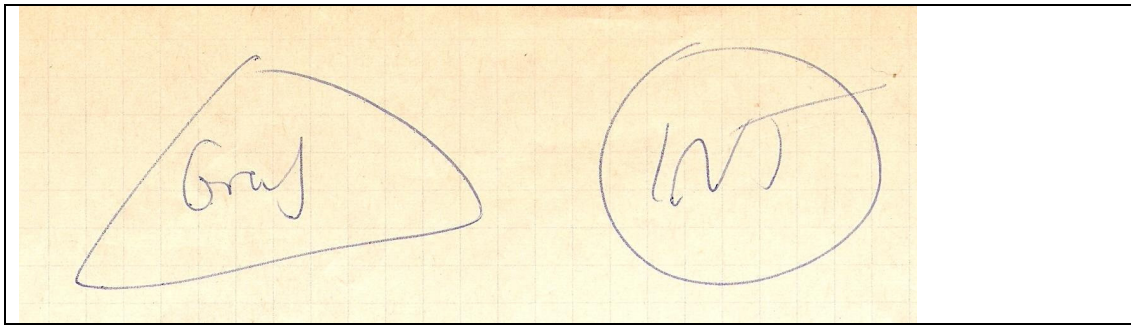
Disse gulede papirer stammer fra 1991, hvor jeg havde foretræde for Studienævnet og havde brug for at forklare, at intuitiv musik og grafisk notation var forskellige ting.

I det første papir står der "G/INT" i en trekant. I det næste er de to skilt ad. Jeg tror, at det at tegne geometriske figurer uden om var afgørende for at få budskabet igennem. Det er noget af baggrunden for hvad der er blevet undervist i siden. "Tal til øjet, så lytter verden" hedder det i en gammel reklame for fotografiapparater...

IDIOMER OG IMPROVISERET MUSIK

Om erkendelse og praktisk håndtering af forskellig slags improviseret musik, i anledning af ny studieordning efterår 2014

1) En problematik knyttet til reduktionen af lærer-persongalleriet

- Færre ansigter, tab af "suggetopædisk" effekt ved personskeft

Idet studiet reducerer lærerstaben, sker der et tab af den elementært engagerende effekt, som det at opleve forskellige lærere fremkalder.

Bjørn Veierskov Alexandersson underviste i klaverspil og andre fag. I 1990 forfattede han et lille skrift med titlen "Foreløbig opgørelse over den samlede lærdomsmængde". Det var en opsamling af, hvad studerende huskede fra undervisningen, foretaget som et led i arbejdet i faget "interteori". Både de enkelte læreres faglighed, facon og terminologi kan skinne igennem i beskrivelserne. Jeg vil efter dette foredrag overdrage to kopier af dette historiske skrift til inspiration for den nye studieordnings forretningsudvalg, Stine og Ulla.

Foreløbig opgørelse over den samlede lærdomsmængde:

Med henblik på oversigt over stofmængde, homogenitet, diversitet i musikterapi-
pistudiets undervisningsmængde har 3. 5. og 7. sem. i faget Interteori
udfærdiget et vue over "hvad den enkelte lærer har villet mig".-

Begyndelsen af: Alexandersson, Bjørn Veierskov: Foreløbig opgørelse over den
samlede lærdomsmængde. Intern rundsendt skrivelse (skrivemaskine og fotokopi),
1990.

TEORI/STRUKTUR

"SATSLÆRE" (HÅNDVÆRK).

Bjørn: Struktur/energi. Kirketonearter. Abegreb. Improvisation. Konsensus.

Kent: Teori = klassifikation af erfaringer.

Ole: Erfaring som baggrund for undervisning og diskussion.

Det er vigtigt at lære nogle fagudtryk (→ læger, institutioner)/meta-
forer. -Navne, steder (Findhorn, Esalen)... Tekstuddeling! Gestaltte-
rapiøvelser. -Medicinsk-psykiatrisk diagnose- og behandlingsapparat.
Medicin: diverse medicingrupper: behandler hvad? -bivirkninger?

HMK: Svar i klientens sprog.

BBS: Struktur -målsætninger -disciplin - samle op - spilleregler.

INP: Praktiske ideer, forbundet med teori.

CBN: Improvisere (struktur/ikke-struktur. Fortætninger/forenklinger).
Grafisk notation, Stockhausen, etc. Koordination: tid, tonehøjde, styrke
(funktionsanalyse/klangbad).

BK: Afslapning + kontrol (ikke forcere ("turde")). Det dybe suk.
Øvelser med bug, tunge, gane, osv. Stemmesmidighed, teknikker, modu-
lation, intonation, artikulation.

KM: Lege. Øvelser (bl.a. åndedræts-) -diverse "kropsteknikker" ("vej-
trækning i hele kroppen" -Hara-center)). Spejlinger. Afprøve andre
muligheder.

Kurt: "Terapi = bestandig overskriden af kontaktens grænser".
("Samtaletræning").

Flemm. "Man kan klare sig gennem meget i en terapi, når man undlader at
trække vejret".-

- SO beskriver fortsat mange forskellige kompetencer. Fra specialister til generalister?
- Hvordan være generalist?
- Er generalistundervisning = mesterlære?

...Det er vores opgave at uddanne de studerende til et professionelt niveau. Denne uddannelse er hovedsagelig håndværksbetonet, og har af samme grund oftest foregået indenfor rammerne af det, vi kalder mesterlærertraditionen. Symptomatisk for undervisningssituationen er her, at lærlingen føres af mesteren. Indlæringen sker gennem hvad i dag ofte benævnes overføring af tyst kundskab."

Ejnar Nielsen: Musikalsk Gestaltning. Indledende betragtninger. C/D uppsats, Musikhögskolan i Göteborg, 2003, 9-10

Går vi så fra specialist-basering til en mesterlære, der beror på at lærlingen direkte efterligner mesteren, hvor budskabet er entydigt og kundskaben er "tyst", nonverbal?

"The notion of "possibility" is a philosophical canon which reflects a widespread tendency in contemporary science: the discarding of a static, syllogistic view of order, a corresponding devolution of intellectual authority to personal decision, choice, and social context".

Eco, Umberto: The Open Work (1962), [Cambridge] Harvard University Press 1989. Cit. fra from Cox and Warner: Audio Culture, NY (Continuum), 2004 som over 10 sider genoptrykker et uddrag. Ifølge redaktørerne blev denne tekst skrevet i 1959.

Nej, det gør vi ikke nødvendigvis. For den vestlige videnskab beror på at man kritisk ser om bag tingene. Og i nyere filosofi betones stærkt betydningen af differentiering.

Forskellighed som tema i filosofi / logik
/ videnskabsteori

Saussure
Levy-Strauss
Postmodernisme

[http://en.wikipedia.org/wiki/Difference_\(philosophy\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Difference_(philosophy)). Nedtaget 9/10 2013.

KONKLUSION VEDR. 1):

Tab af "suggestopædi" ved reduktion af lærerstaben kan kompenseres gennem en videnskabelig, differentierende ånd.

Det følgende musikeksempel handler om at lave collage. Det har at gøre med at omspænde kontraster...

Uddrag fra parameterøvelse:

collage (originalmateriale ---- citater)

Lene Hovgaard Madsen, Ulla Ladegaard Jacobsen, Anders Jepsen, Gitte Daasbjerg Christensen fra 1.sem, oktober 2006

(musikeksempel 01)

Der findes mange etiketter for musik. Det kan være interessant at lægge mærke til, at der hele tiden både opstår nye og også hele tiden søges ud over etiketternes grænser.

2) Etiketter / meta-betegnelser for musik

MEST GENRER (dvs. også forbundet med sociale grupperinger)

Populærmusik
Klassisk musik
Rytmask musik
Ernste Musik/Unterhaltungsmusik:
E-Musik / U-Musik
Umgangsmusik / Darbietungsmusik (Karbusicky 1975)
Dansk Komponistforening
Dansk Revyforfatter- og komponistforbund (historisk, blev til:)
Danske Populærautorer
Danske Jazz- Beat og Folkemusikautorer (stiftet 1973)

MEST STILARTER:

Klassiske stilarter:

Middelalder
Renaissance
Barok
Wienerklassik
Osv.
Pop
Rock
House
Techno
Tech-house
Osv.

I min sammenhæng har denne en nøglestatus:

IDIOMATISK / IKKE-IDIOMATISK

"I have used the terms 'idiomatic' and 'nonidiomatic' to describe the two main forms of improvisation. Idiomatic improvisation, much the most widely used, is mainly concerned with the expression of an idiom – such as jazz, flamenco or baroque – and takes its identity and motivation from that idiom. Non-idiomatic improvisation has other concerns and is most usually found in so-called 'free' improvisation."

Bailey, Derek: Improvisation. Its Nature and practice in Music. Dorchester (The British Library Natural Sound Archive.), 1992,p.xi-xii

PÅSTAND RELATERET TIL 2) OG NÆSTFØLGENDE AFSNIT 3):

Det er nødvendigt for at træne fri improvisation, og gavnligt for at lære dristighed i improvisation i det hele taget, at man også bevæger sig uden for de idiomatiske former og opnår fortrolighed med de ikke-idiomatiske.

3) at studere improviseret musik. Traditionelt og utraditionelt lærestof

TRADITIONELT:
FÆRDIGHEDER I AT ANVENDE
BESTEMTE TONEMØNSTRE
Skalaer
Akkorder
Rytisk koordination

FRI IMPROVISATION:
FÆRDIGHEDER I BRUG
AF AL SLAGS LYD
OG ANVENDELSE
I INTERAKTION
• Nonverbal erfaring
• Fænomenologisk snak
• Analyse og øvelse med brug af
terminologi

Intuitiv musik/fri improvisation er en meget ny musikform. Skal man udvikle kompetencer i den, er det vigtigt at få erfaringer og begreber at hænge tingen op på. Ellers vil man meget nemt falde tilbage til de kendte måder. Historisk har den nye musik der eksperimenterede med nye lyde og interaktion også udviklet sig langsomt og skulle gøre sine erfaringer.

Der er skrevet meget om improvisation – blot kategori G i min bibliografi omfatter flere hundrede skrifter.

Bergstrøm-Nielsen (2002f): Experimental improvisation practise and notation 1945-1999. HTML: <http://www20.brinkster.com/improarchivbe/legno1uk.htm> Pdf-udgave i www.vbn.dk . Med stort addenda.

• Index of Exercises

(BAS) BASIC EXERCISES, ALSO GOOD FOR STARTING

- (BAS) Graphic Notations
- (BAS) Voice Warm-Up
- (BAS) Instant Composition
- (BAS) Homage to Nils Harbo
- (BAS) Vocal improvisation In a Circle
- (BAS) Instrument-Storm
- (BAS) Departing from a Recording
- (BAS) Multi-exercise
- (BAS) Two movements
- *see also:*
- (GRD) Rounds
- (GRD) Following Each Other
- (PAR) Homage to Nils Harbo
- Listening to Recording
- (PAR) Parameter Exercises, especially: Durations 3), Right Durations; Pulse --- no pulse; Density.

• (GRD) GROUP-DYNAMIC EXERCISES

- a: dealing with following the group or the group sound
- b: dealing with training the ability to react while listening to the group sound.
- (GRD) Dividing the group b
- (GRD) Charlotte's Relay Race b
- (GRD) Reacting on unforeseen cue b
- (GRD) Zina's Circle
- (GRD) Interdependence b
- (GRD) Following Each Other a
- (GRD) Rounds a;b
- (GRD) Cutting Down on the Material b
- (GRD) Taximeter Exercise b
- (GRD) If-Then b
- *see also:*
- (BAS) Vocal Improvisation in a Circle a;b
- (PAR) Parameter Exercises, Durations 3), Right Durations b

• (AWA) AWARENESS EXERCISES

- (AWA) Listening to Surroundings
- (AWA) Listening to Recording
- (AWA) Analyzing Recording
- (AWA) Fantasy Journeys
- (AWA) Casual Playing
- (AWA) Play For a Long Time
- (AWA) Miniatures
- (AWA) Ending
- (AWA) Psychogram
- (AWA) Houdini Exercise
- *see also:*
- (PAR) Parameter Exercises
- (BAS) Instrument-Storm
- (GRD) Cutting Down on the Material
- (GRD) If-Then
- (GRD) Reacting on unforeseen cue
- (BAS) Two movements

• (PAR) PARAMETER EXERCISES

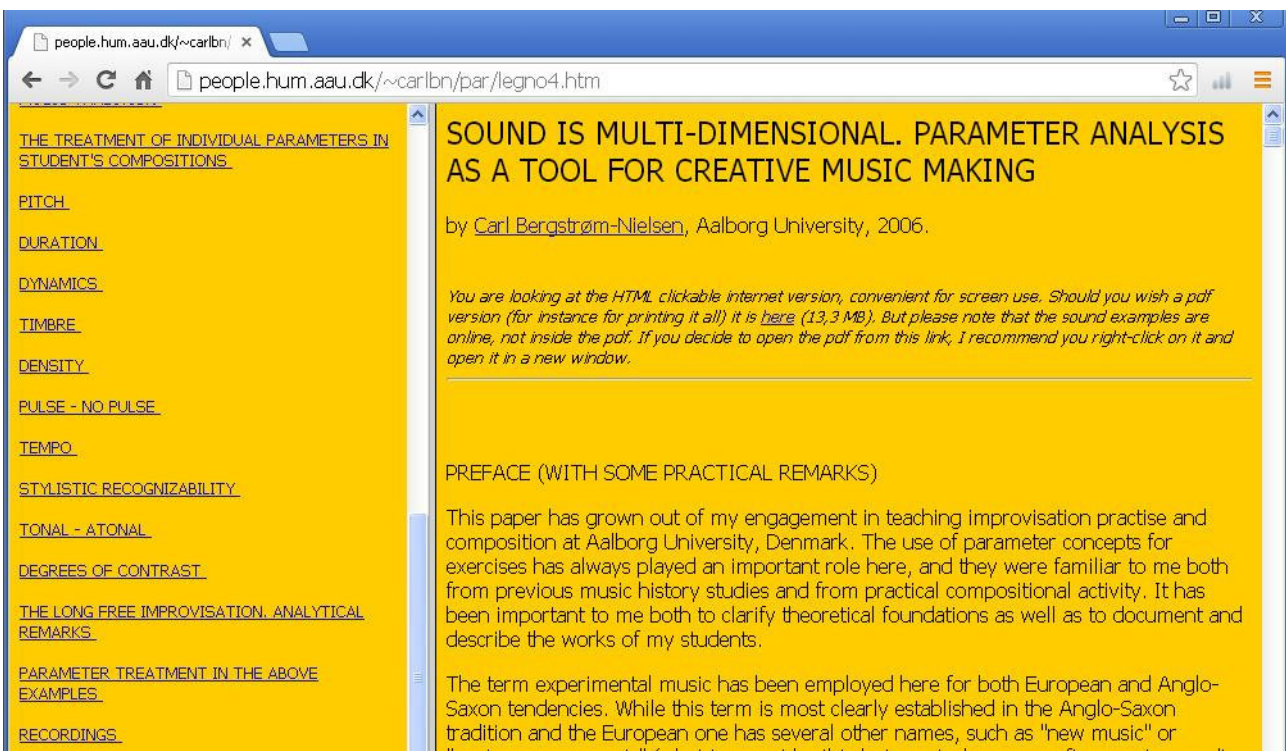
- (PAR) Parameter Exercises
- (PAR) Little Parameter Exercise
- (PAR) Build-up Parameter Exercise (previously: Big Parameter Exercise)
- (PAR) Difficult Parameter Combinations
- (PAR) Adaptable Tonalities
- *see also:*
- (PAR) Homage to Nils Harbo

Bergstrøm-Nielsen, Carl: Intuitive Music : A Mini-Handbook: Version 2009f. Online på www.vbn.dk

I mit eget didaktiske system (som iøvrigt hører til i kategori F i bibliografien) er der 3 grundlæggende og komplementære angrebsvinkler: 1) GRD – interaktion. Man kunne sige (og der er der måske også nogen der gør) at alt i denne musik er kommunikation. Hvis kommunikationen har det godt, så skal alt andet nok gå. Men det samme kunne man sige om de to andre: 2) AWA – opmærksomhed. Som jeg plejer at sige, ”musikeren er det vigtigste instrument”. Man kunne også mene, at hvis man har den rigtige opmærksomhed på sig selv og udadtil og kan kombinere dem godt, skal alting nok gå af sig selv. Endelig er der 3), som man også kunne se tingene ud fra: hvis man kan håndtere lyden, omgås den fantasifuldt og forstå, hvordan man kan bygge den op, så følger

resten deraf, kunne påstanden lyde. Men – alle er væsentlige og komplementerer hinanden. Når jeg fx. har den første time med 1.semester, så tænker jeg på dem som muligheder for næste intervention – hvad er det vigtigste lige nu – for at komme videre.

Mit skrift "Sound is multi-dimensional" handler om det sidste, lyden. Og er samtidig en udgivelse af en lang række studerendes kompositioner fra dengang vi holdt eksamen i dem.

Bergstroem-Nielsen, Carl (2006): "Sound is multi-dimensional. Parameter analysis as a tool for creative music making" - www.vbn.dk (pdf version), http://www20.brinkster.com/improarchive/cbn_multi.htm (HTML version).

Stines komposition eksemplificerer, hvordan man kan differentiere i den musikalske lyd på en utraditionel måde. Det gælder ikke blot om at løsne op – også om at ny-fokusere.

IMPROVISATIONSOPLÆG: FORELSKELSE

Af Stine Lindahl Jacobsen

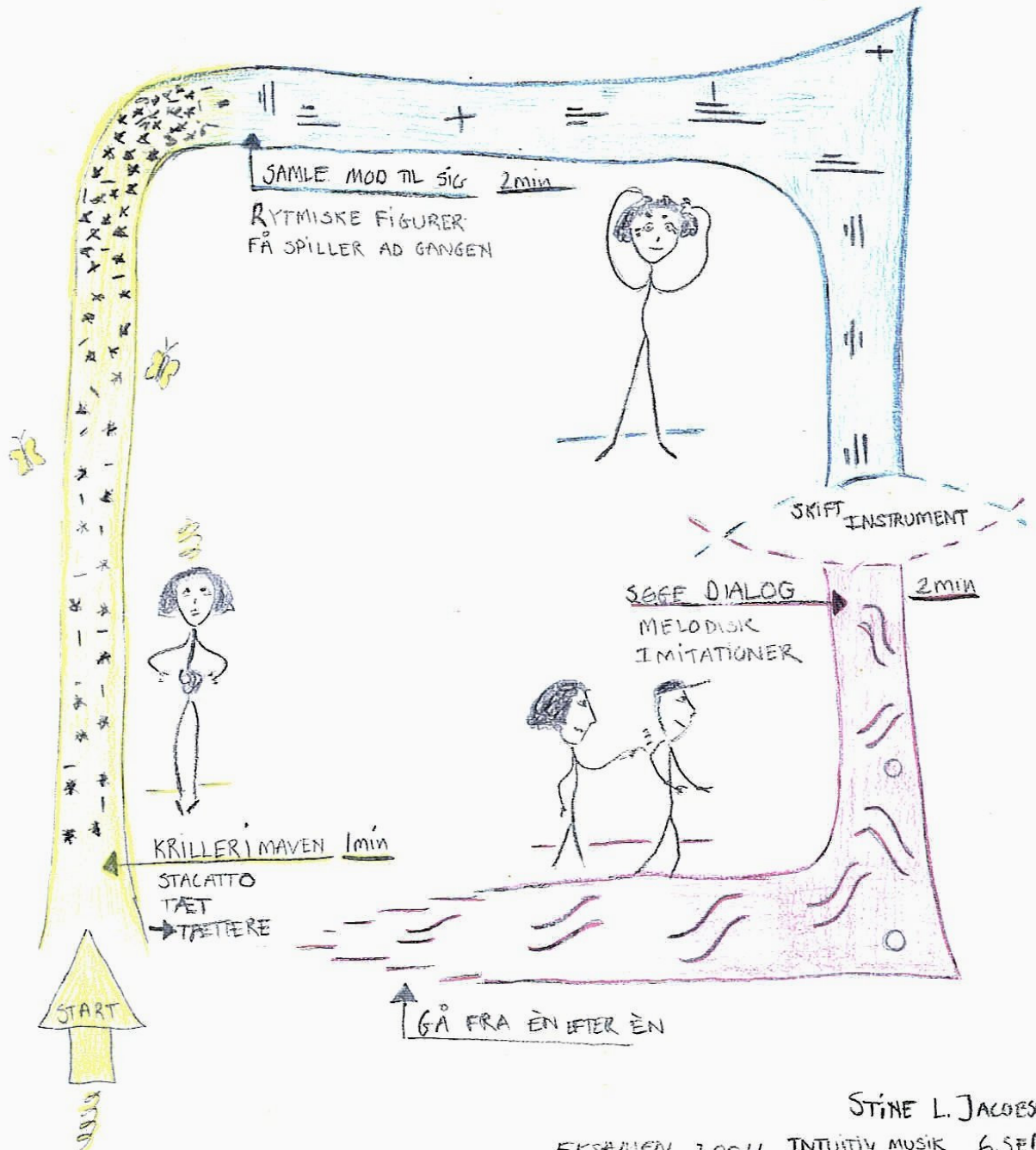
Eksamen 2004 – spillet af medlemmer af holdet

(Katrin Altreus - Susanne Ishitaa Hansen - Ulla Lau Hyldgård - Stine Lindahl Jacobsen - Lise Høy Laursen - Christine Lykkegaard - Ditte Lindholm - Hanne Lisa Sampson - Inge Kolind)

Parametret tæthed (hvor mange musikere spiller på et givet tidspunkt) spiller en hovedrolle – eksempel på en utraditionel differentiering af det musikalske stof.

(musikeksempel 02)

FORELSKELSE

Nu kunne det måske se ud, som om en meget rendyrket ny form for musikalsk materiale er målet. Lad os imidlertid genkalde det første musikeksempel. Det var en øvelse i at lave collage – dvs at bruge glimt af kendt musik og kendte stilarter og forlade dem igen. Det er for mig en logisk fortsættelse af listen over musikalske parametre. Hvis de er dimensioner der kan varieres i – så må der også være en dimension, hvori forskellige stil-universer kan blandes. Hvor man så at sige leger med stilarterne.

4) Et post-Baileysk idiombegreb (stil-relativisme i stedet for avantgardisme)

"Single idioms are no longer regarded as prerequisites for the music making but as tools which can in every moment be used or not used" (p.13).

Munthe, Christian: "Vad är frio improvisation ?", Nutida Musik nr. 2, 1992

"Fri improvisation finder sted oven på alt det andet, en musiker har foretaget sig"

Robert Rizzi (2000), telefonsamtale med nærv. forf.

KONKLUSIONER:

- Tab af "suggestopædi" ved reduktion af lærerstaben kan kompenseres gennem en videnskabelig, differentierende ånd.
- Vellykket syntese forudsætter et forudgående skarpt fokus på de enkelte discipliner og metoder. Herunder må også improvisation med al slags lyd og udstrakt strukturering ud fra interaktion trænes som et fænomen i sin egen ret.
- Det er væsentligt for anvendeligheden af de frie improvisationsformer, at alt kendt materiale også kan håndteres på en kreativ måde (=relativisme af idiommer som videreudvikling af avantgardismen).

Held og lykke med at føre de første 32 års erfaringer videre ud i fremtiden!

I det sidste musikeksempel kommer noget, jeg hører som boogie-woogie. I lyset af Munthes dictum ovenfor er det altså en relativistisk boogie-woogie.

Uddrag fra lang fri improvisation (ingen aftaler)
2.sem. F2006

(Barbara Harbo Andersen - Winna Bech Andersen - Line Brink-Jensen - Anne Rauff Hansen - Sigrød Christine Hallberg Larsen – Kirsten Saurus Mehlsen - Susanne Cecilie Nielsen - Signe Pelle – Mikkel Henning Staun - Julie Krøier Sørensen)
(musikeksempel 03)

REFERENCER

Alexandersson, Bjørn Veierskov (1990): Foreløbig opgørelse over den samlede lærdomsmængde. Intern rundsendt skrivelse (skrivemaskine og fotokopi).

Bailey, Derek (1992): Improvisation. Its Nature and practice in Music. Dorchester (The British Library Natural Sound Archive.), 1992,p.xi-xii

Bergstrøm-Nielsen, Carl (1991) : Clinical improvisation and the universe of musical idioms. / I: Beiträge zur Musiktherapie, Nr. 12., s. 87-95. Også HTML online: www.intuitivemusic.dk . Pdf-udgave online på www.vbn.dk

Bergstrøm-Nielsen, Carl (2002): Pluralism in contemporary improvised concert music. Proceedings of the Vth European Music Therapy Congress in Castel Dell'Ovo, Napoli, Italy 20. - 24.4. 2001. red. / D. Alridge; J. Fachner. S. 136-148. Pdf-udgave online på www.vbn.dk

Bergstrøm-Nielsen, Carl (2002f): Experimental improvisation practise and notation 1945-1999. An annotated bibliography (2002f). HTML: <http://www20.brinkster.com/improarchive/legno1uk.htm> . Pdf-udgave: www.vbn.dk . Med addenda.

Bergstroem-Nielsen, Carl (2006): "Sound is multi-dimensional. Parameter analysis as a tool for creative music making" – www.vbn.dk (Pdf version), http://www20.brinkster.com/improarchive/cbn_multi.htm (HTML version).

Bergstrøm-Nielsen, Carl (2009f): Intuitive Music : A Mini-Handbook: Version 2009f. Online på www.vbn.dk

Eco, Umberto: The Open Work (1962), [Cambridge] Harvard University Press 1989
Quoted from Cox and Warner: Audio Culture, NY (Continuum), 2004 which reprints a part of the book over 10 pages. According to the editors, the text reprinted was written in 1959

Rizzi, Robert (2000): telefonsamtale med nærv.forf.

Karbusicky, Vladimir (1975): Empirische Musiksoziologie. Wiesbaden.

Munthe, Christian (1992): "Vad är frio improvisation ?", Nutida Musik nr. 2

Nielsen, Ejnar (2003): Musikalsk Gestaltning. Indledende betragtninger. C/D uppsats, Musikhögskolan i Göteborg.